

Rakkavaha dielibosta – puhutaan osallisuudesta

- Hankkeen rahoittaa Euroopan unionin Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot - rahoitusohjelma (CERV)
- Hanketta koordinoi Sosiaali- ja terveysministeriö
- Hankkeen osatoteuttajana on Suomen Romaniyhdistys
- 2025-2026

Rakkavaha dielibosta

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

Euroopan unionin
osarahoittama

ANTIGYPSYISMI (ROMANIVASTAISUUS)

Sisältö

- ❑ Mitä on antigypsyismi?
- ❑ Miksi antigypsyismistä pitää puhua?
- ❑ Antigypsyismin historia ja syrjinnän tunnistaminen
- ❑ Rakenteellinen syrjintä
- ❑ Stereotypiat ja ennakkoluulot
- ❑ Oikeuksien ja yhdenvertaisuuden edistäminen
- ❑ Romanien osallisuuden ja kulttuurin vahvistaminen
- ❑ Naisten kokema antigypsyismi
- ❑ Antigypsyismin vastustaminen

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Mitä on antigypsyismi?

- Erityinen, nimenomaan romaneihin kohdistuva rasismien muoto

Romanit, sintit, travellerit

- Asenteita, käytäntöjä ja rakenteita, jotka syrjivät romaneita tai ovat heitä vastaan
- Taustalla ajatus romaneista yhdenmukaisena ryhmänä, jolla on tiettyjä ominaisuuksia ja joka nähdään (rodullisesti) alempiarvoisena
- Ilmenee mm. syrjintänä niin yksittäisissä tilanteissa kuin rakenteissakin, vihapuheena, leimaamisena, ulossulkemisena, väkivaltana.
- Antigypsyismin käsite suomeksi: mustalaisvastaisuus tai romanivastaisuus
 - Vaikka sanaa "mustalainen" ei enää käytetä, sitä ei saa kokonaan unohtaa, sillä siihen sisältyy pitkä historia

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Antigypsyism in many forms

- Stereotypes and prejudices
- Discrimination or treatment contrary to the principle of equality
- Structural discrimination
- Hate speech, other hate crimes and violence
- Can be subtle or extreme

Example: steering of
Romanis in general
towards day care

Roma Holocaust

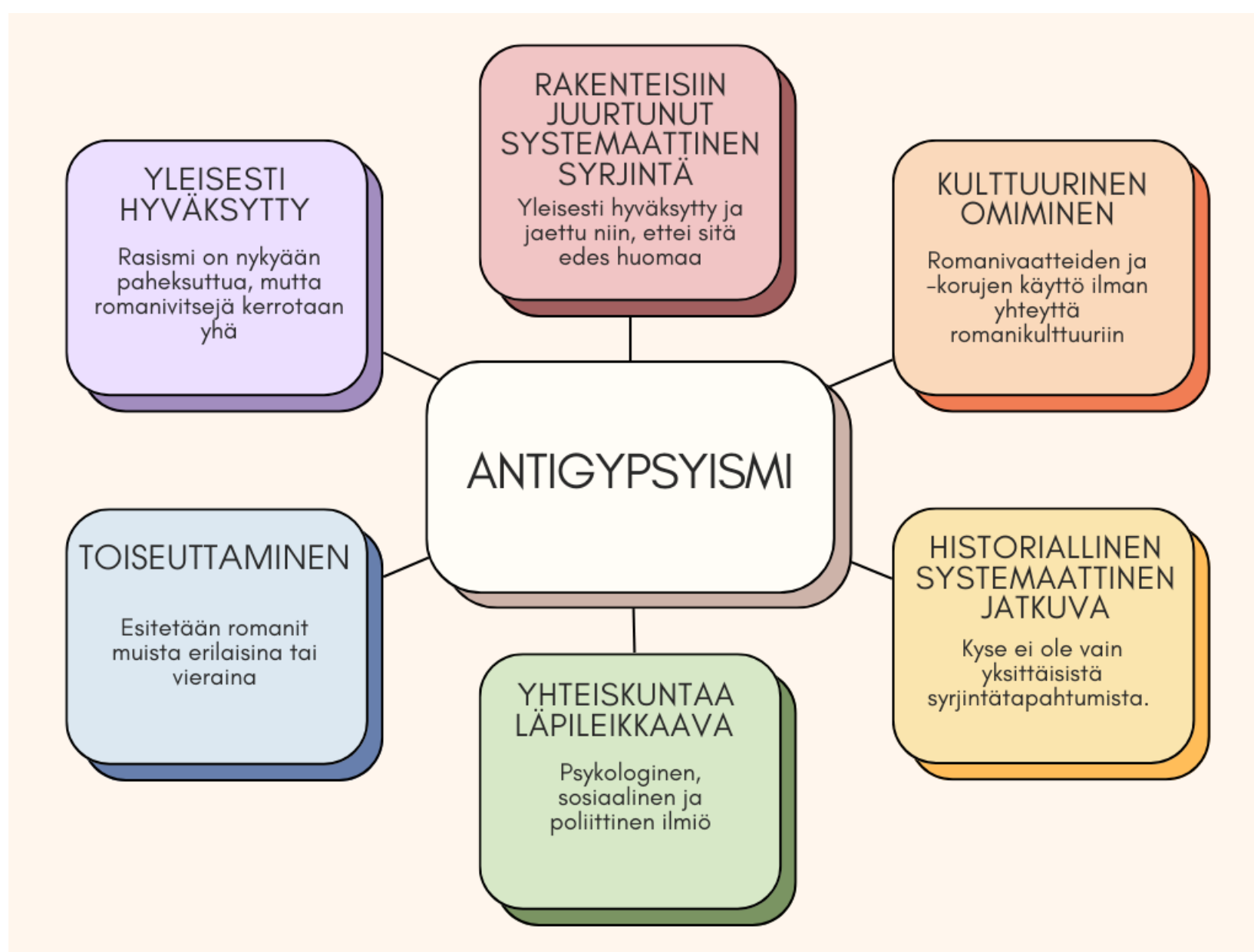
Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIIHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

Euroopan unionin
osarahoittama

Miksi antigypsyismistä pitää puhua?

- Antigypsyismi vaikuttaa romanien hyvinvointiin, taloudelliseen asemaan ja sosiaaliseen osallisuuteen
- Keskustelu antigypsyismistä voi auttaa romaneja tunnistamaan rakenteellista syrjintää ja sen vaikutuksia yksilöihin, perheisiin ja sukuihin
- Antigypsyismin käsite voi auttaa tutkijoita, aktivisteja ja päättäjiä ymmärtämään romaneihin kohdistuva rasismin ja syrjinnän syitä, erityispiirteitä ja seurauksia, jolloin voidaan tunnistaa parhaat toimintatavat yhdenvertaisuuden saavuttamiseksi

Antigypsyismiin voidaan puuttua vain, jos se tunnistetaan ja tiedostetaan → antigypsyismistä pitää puhua

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Antigypsyism in long history in Europe

- N.s. hirttolait (esim. Ruotsi-Suomi, Itävalta, Englanti) 1500-1800 –I
- Kielto asettua asumaan, karkotukset (?)
- Orjuus (Romania) 1400-1800 -I
- Romanilasten pakkohuostaanotot 1500-1900 -I
- Romaniholokausti (samudaripen) 1939-45
- Erilliset asuinalueet romaneille

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Historiallisen syrjinnän tunnistaminen ja käsittely

- Antigypsyismin historiaa Suomessa
 - Kielto asettua asumaan/karkotukset
 - Hirttolaki 1637-1748
 - Pakkotyö irtolaislain perusteella
 - Romanilasten (pakko)huostaanotot ja sijoittaminen lastenkoteihin 1900-luvulla

Keskustelu yhteisestä historiasta voi auttaa ymmärtämään sen vaikutuksia nykyhetkeen ja korjaamaan menneitä vääryyksiä.

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Rakenteellinen syrjintä

- Syrjintä eli epäoikeudenmukainen kohtelu
- Sekä yksilötasolla että **rakenteissa**
 - Koulujärjestelmä
 - Julkiset palvelut, viranomaisten toiminta
 - Työmarkkinat
 - Asuntomarkkinat
- Romanit kohtaavat edelleen vaikeuksia ja toiseuttamista, esim.
 - Romaninimi voi vaikeuttaa työllistymistä tai asunnon saantia
 - Alisuoriutuminen koulussa, kun ei vaadita yhtä paljon kuin muilta, ohjaus matalapalkka-aloille
 - Terveyspalveluissa riittämätön kivun hoito

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

Euroopan unionin
osarahoittama

Stereotypiat ja ennakkoluulot

- Kielteiset stereotypiat ja asenteet, negatiiviset mielikuvat, jotka eivät vastaa todellisuutta ("romanit eivät käy töissä")
- Yleistykset ("kaikki romanit varastavat")
- Media ja julkinen keskustelu
- Sosiaalinen media
- Kanssaihmisten, viranomaisten, työnantajien ym. asenteet

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Oikeuksien ja yhdenvertaisuuden edistäminen

- Suomen romanit ovat suomalaisia ja heillä on samanlaiset oikeudet kuin kaikilla muillakin suomalaisilla, äidinkielestä, väristä tai etnisestä alkuperästä riippumatta.
- Yhdenvertaisuuslainsäädäntö ja kansainväliset ihmisoikeussopimukset velvoittavat valtiota torjumaan rasismia ja syrjinnän
- Antigypsyismistä keskusteleminen kuuluu koko yhteiskunnalle, ei vain romaneille
 - Keskustelu rakentaa yhdenvertaisempaa Suomea kaikille vähemmistöille

➔ Syrjinnän ja ennakkoluulojen purkaminen vaatii **tietoisuuden lisäämistä, poliittisia päätöksiä ja yhteiskunnallista asennemuutosta** romaneita kohtaan.

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

Euroopan unionin
osarahoittama

Romanien osallisuuden ja kulttuurin vahvistaminen

- Kun romanien historia ja nykypäivän vaikeudet tunnustetaan ja niistä keskustellaan avoimesti, romaneilla on paremmat mahdollisuudet osallistua yhteiskuntaan täysivaltaisina jäseninä.
- Jokainen voi edistää romanien osallisuutta kohtaamalla heidät yksilöinä.
- Romaneilla on perustuslain turvaama oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan
- Romanikulttuuri on osa suomalaista kulttuuria - sen tuntemus ja arvostus edistävät yhteiskunnan monimuotoisuutta ja yhteenkuuluvuutta.

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Naisten kohtaama antigypsyismi arjessa

- Romanivaatteisiin pukeutuvat naiset erottuvat helposti väkijoukossa → kohtaavat paljon avointa antigypsyismia
- Esim. vartijat seuraavat kaupassa ja/tai syyttävät varkaudesta
- Romaninaiset kohtaavat ympäristön syrjinnän ja joutuvat selittämään sen mukana oleville lapsille
→ kaksinkertainen taakka

Sosiaali- ja
terveysministeriö

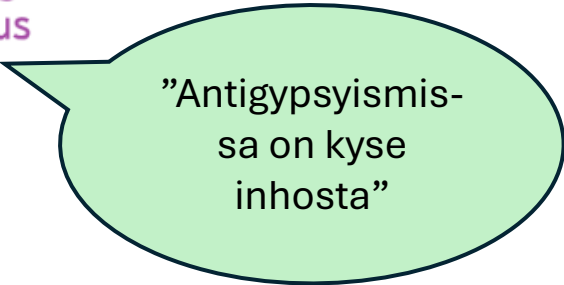
SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

"Minulta on kysytty, onko romanien veri samanlaista kuin muiden"

"Minulta on kysytty, onko romanien veri samanlaista kuin muiden"

”Antigypsyismis-
sa on kyse
inhosta”

Antigypsyismien heijastuminen naisten terveydenhuoltoon

- Palvelusta riippuen 1/4 tai enemmän kokee saaneensa riittämättömästi terveyspalveluja
- Kokemus, että lääkäri ei ota tosissaan tai että tulee vähätellyksi, jää ehkä ilman hoitoa.
- Riittämätön kivunhoito
- Epäasiallinen kohtelu
- Omat tai muiden kokemukset huonosta kohtelusta terveydenhuollossa saavat romaninaiset...
 - ➔ jäämään pois elintärkeistä seulontatutkimuksista
 - ➔ arastelemaan lasten viemistä lääkäriin

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

12 suositusta antigypsyismin vastustamiseen

- 1) Tunnistetaan antigypsyismin olemassaolo.
- 2) Kannetaan historiallinen vastuu antigypsyismista.
- 3) Kehitetään institutionaalista ja poliittista viitekehystä.
- 4) Kerätään tietoa ja valvotaan antigypsyismia.
- 5) Tuomitaan vihapuhe julkisessa keskustelussa ja mediassa ja taistellaan sitä vastaan.
- 6) Asetetaan seuraamuksia ja rangaistuksia viharikoksista.
- 7) Tuetaan uhreja ja mahdollistetaan oikeuden saatavuus.
- 8) Parannetaan ja toimeenpannaan syrjinnän vastaista lainsäädäntöä.
- 9) Lopetetaan kaikki rakenteellisen antigypsyismin muodot kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla.
- 10) Mahdollistetaan vapaa liikkuvuus.
- 11) Hyväksytään antigypsyismi turvapaikanhaun sekä kansainvälisen ja maan sisäisen pakolaisuuden perusteena.
- 12) Vahvistetaan romanijohtajuutta, romanien osallisuutta, voimaantumista ja järjestäytymistä.

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Mitä tehdä käytännössä?

Antigypsyismin vastustaminen kuuluu kaikille
– se ei ole vain romanien vastuulla.

- Ota selvää historiasta(si) ja kerro muillekin: jokainen voi lisätä tietoisuutta romanien historiasta ja kulttuurista esimerkiksi jakamalla luotettavaa tietoa somessa
- Kyseenalaista omat ennakkoluulosi
- Koulutuksen merkitys: opetus- ja nuorisoalan ammattilaiset voivat nostaa esiin antigypsyismin ilmiöitä keskusteluissa ja oppitunneilla
- Romanien tukeminen arjessa

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIIHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Rakkavaha dielibosta – puhutaan osallisuudesta
Hankesuunnittelija: Ramona Schwartz, puh. 050 3821028,

ramona.schwartz@suomenromaniyhdistys.fi

Diat: SRY ja Petra Autio, puh. 045 6426015,

petra.autio@suomenromaniyhdistys.fi

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**